

LE JOURNAL BIELORUSSIEN
LA PATRIE*DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG
„DAS VATERLAND“THE WHITERUTHENIAN NEWSPAPER
“THE FATHERLAND.”

№ 51-52 (333-334)

Каталіцкія Каляды 1956 г.

ГОД ВЫДАННЯ 10

Вясёлых Каляд і шчасльвага Новага Году!

У Святы Калядны Вечар

Святая Грота, месца прыйсьця на дзіцца Той, якога яна ў сваім Дзявічым сьвет Збавіцеля ў Бэтлееме абанічана — кожуць — прастым ляканічным напі-кам: «Тут нарадзіўся з Марыі Дзеўзы Езус Хрыстус». Прыгожы ён ў сваім родзе й духу, аднак зь бегам вякоў ён пераўтварыўся падобнайшчынай ўяву ма-стакоў: малаюроў, паэтару, разъбяроў, му-зыкаў, і яны пасвойму адтваралі ды ўпрыгажалі тую вялікую памятку. Глы-боке сэрца іхнае і талент ажыўлялі на ўсе лады яго, каб тайнічную падзею тую перажыць, заглыбіць, адчуць і бачыць лепей. А ўсё-ж — гэта была толькі ма-стаковая фантазія, зафіксаваная на мёртвым палатніне, паперы, сцяне, ці у тоне...

Вось нехта далёка там сярод запашных ураджайных ніваў, на хваліах за-лаістца-каласістата мора надбужанскіх-нёманскіх-дняпроўскіх раўнін — ці зялё-ных лугоў і шумлівых пушччаў, інаки адтварыў стараветную, з прадвух бли-зу тысяч гадоў геную падзею съвятую. Не на матарыяле, які згрываз забуда, ня спосабам, які губіць людзкую памяць, але ў сваіх глыбокай душы, у сваім жыцці, народным быце.

У дзераулінай частцы съвятынцы ста-рэнкай, пры жухлым съвятынцы ваксовых съвetchак, ён жадобна лавіў кожнае сло-ва эванэлічнае гісторыі, што выпільвалася з вуснай старэнкага духоўніка аб вялі-кім Святыле-Слове, аб Сонцы Праўды... «І парадзіла сына свайго першароднага, ды спавішы ў палоні, палажыла яго ў жалабочку, ня было бо месца ў заезь-дзе...».

І далей расказваецца пра паклон па-стушкоў, што кранутыя дзівам прыбеглі трывожліве пабачыць Дзіцятка; пра Мудрацу з Усходу, прыведзеных зор-кай; пра ўцекі ў Эгіпт ад людаеда-Гера-да. Па пераарані зморшчынамі й зака-леных ветрам заслуханых твараў цяклі гарачыя сълёзы сучехі й душа пляяла:

Вечны — родзіца нам сяньня,
Усеспадар съвету — бяздомны,
Агонь — крепне, яснасць — меркне,
Несканчаты — нам падобны...

Гэтулькі вось цудаў Дабраты Усемагут-най у падзеі Нараджэння.

Ня ўзгардзіў сялянскім станам!
І прыняў перад панамі!
О, Слова што целам стала,
Жыві вечна паміж намі!..

І як-ж не пакахаць гэтай Дабраты за такую прыхільнасць і адданасць «ся-лянскому стану»... Таму душа тая ся-лянская так шчыра зьдзейснівала яе, адтварала ў сваім быце, жывучы са-прауды тым Словам. Яна хацела мець яго ў сваім хадзе, у сваёй радзі...

І гэтак вось раздзіліся жывучыя абрэзы народжаныя Хрыста кожнага году, у кожнай беларускай хадзе й душы. У жы-вучыя бачны спосаб у звычаях і абраходах Святыя Вечара, Куцыці-Вігіліі...

Але вось і Святыя Вігілійная Куцыці. Ужо зранку, ато й днімі перад тым, няўтому рыхте маці Святыя Вячэр. На твары ейнымі нейкай таемнай сущеха, што зганене ўтому зь ейных турботных вачай; слова ейныхі такія лагодныя й спакойныя, а дакоры прыцінна-благальныя. Яна ведае, што ейная праца — гэта спамін тых турботных прыгатавань-ніяў Найсвяцейшай Марыі, што рыхта-валася зь няскрываюю радасцю ў вя-лікую дарогу з Назарэту ў Бэтлеем, дзе

«Паклон пастушкоў». Абраз гішпанскага мастака Мурылё (1618—1682)

Ад Сузу да Бэтлеему — рукой падаць

(Гараскопы й пастулаты Каляд)

Пры сёлетнім вітаньні Святых Каляд Хрыстовата Нараджэння хіба на трэба Вас, Дарагія Чытачы, адвараўшы ад здольнасці народу, а «малэко й мёд» із шырэй мясцовай будзёнішчыны, перано-сіць на той Блізкі Усход у месцы съвя-ты, бо Вы — як і ўвесі цывілізаціі съв-ет — і так снуете сяньня там душою з павялічанай цікавасцю. Хопіць мо-толькі крошаньку пашырыць туго ціка-васць, арыентацыю (ад Сузу да Бэтле-ему — як рукой падаць), каб дача пры-находна крыху адатхнучы думцы, зму-чнай маразмам нясунімай сусветнай калатні, найзапальнейшым цэнтрам якое і аказаўся гноны-ж Усход, багаты сала-дзеўшай ад таго біблійна-сымбалічнага «смалака й мёду» нафтай, і таму на ма-ючы таго, яму першаму прынесенага зь неба, супакою...

Нафта — інтарэсы эканамічна-палі-тычныя — глыткоюць сяньня ўсю ўвагу й здольнасці народу, а «малэко й мёд» народжаным Збавіцелем адзінапраўдій адзінамаралі або індыферэнтна неда-бачаеца, або хварабліва адкідаеца, Таму-то за высокімі сталамі гаспа-дарчых над намі асамблей ёсьць амаль гэтулькі-ж съветаглядаў, супяречна ін-съпіруючымі сумленіні й правадаўства, колькі прэзэнтантай: што адзін сум-ленна ўважае за непарушальна съвятое й справядлівае, тое другі сумленна бэ-сціць і байкатуе. Ці пры гэтай інсъп-рацы тых сумленіні могуць там знай-сціці супольную мову, дайсці да салід-ных ненарушальна-справядлівых дага-вораў? Адказала на гэта сучасная, больш чым сумная роначасць існае Вежы нага съмяротнага крызісу.

Бабэль, у якой замураваліся з сваім ан-таганістычнымі сумленнямі. І ца вы-йдуць адтуль, калі не ўплянуюць шы-рага ўсегулагна павароту да Адзіна-праўды, да Абсалюту. Зялезнай лёгіка да гэтага павароту накіроўвае, а жах-іва-трагічны эксперыменты няхульна-да яго падланяюць. І можа на надта да-лёлкі той час, калі ў ссякулярызаваных аж да близбожжа палітзалах добраў зьявіцца й змайе сваё ўсёладнае месца фундамэнтальны съветагляд і закон (природны й надпрыродны) Найвышэй-шага Законадаўцы. Гэта й было-бы — у сэньсе маральным — прыбыльце Бога-Збавіцеля на зямлю, было-бы нараджэнне Яго ў сучасныхіх судносінах народу, ня-вылучаеца й народу беларускага... У гэтым сэньсе і зроблена вышэй алюзія на білзкасці Бэтлеему да Сузу.

Бог у культуры й науцы! Бог у палі-тыцы й эканоміцы! Бог у цэльм жыцці адзінкі — грамадзтва — націлі ды злу-чынны нація! — вось выхад із сучас-ным сумнай роначасць існае Вежы нага съмяротнага крызісу.

Эта не абыдная казнадзейская рэто-рака сяньня — эта сама съмяротна ўжакхнутая і клічучая ратунку сучас-насць.

Калі так, дык аставалася-б толькі знайсці асьветленую дарогу да таго ра-тунку. Што пакажа ў асьветліць яе спягчычнай той сучаснасці?

Старавечныя Богашукальнікі таго-ж Усходу, аб якіх съветчыці Эванэлія, бы-лі хіба ў падобным клоапе, калі даво-дзіліся аціраль парогі тагачасныхі Стад-лінам — Геродам. І што вывела іх із ця-нётаў людаедскай перфідай да валода-ния Шуканага? Вера ў съвяты нараджэнне. Уверылі ў цуд, у цудоўна-праводавы знак съвятыя на небе, ды ня толькі ўверылі, але і пайшлі за ім. Калі лёгіка іхняга чалавечага мудрага досьледу зваліла ў іх патрабу ѹ ахвоту шуканага Збаўленія, дык Бог які заўсёды палобнаму на-стайленню ідзе на спатканье, даў ім апойскускую помач, навет пудоўную по-мач: съвято-зорка ѹ ахвоту перед ім, што звяла іх та Таго, чыё нараджэнне

(Заканчэнне на 2-ой бачыне)

Гістарычны 1956 год

Падводзячы летася палітычны білянс 1955 году («Палітычны білянс 1955 году», «Бацькаўшчына», № 51-52, 1955), мы адцемілі, што ён быў «больш грэзны й не-басыпчы для вольнага съвету, чымся палітычны білянс папярэдняга 1954 году. і хаваў у сабе шмат невядомага й гагадкавага». Сыцьвердзіцы, што ніякіх сымптомаў на тое, каб Захад падрабаў палітычную ініціятыву ў свае руکі і ад абароны перайшоў да станоўчага наступу, мы закончылі сваю аціну палітычных падзеяў 1955 году наступнымі словамі: «А таму звялікай няпурнасцю й трывогаю ўступаем у Новы 1956 Год».

Як паказалі падзеі 1956 году, асабліва апошняга ягона гвардту, гэтая трывога была абаснованая. Абаснованая на тым, што бальшавікі, начувшыся асабліва моцнымі, загразілі вольнаму съвету, але, наадварот, якраз tym, што вольны съвет, на глядзячы на аслабленыя са-вецкія сістэмы, на толькі на выкеры-стай выгоднай для яго сътуцій супраць бальшавізму, але скапітульваў і перед ягнай гладзіцца. У гэтым і за-ключачеца вялікая трагедыя 1956 году.

Першы вялікай падзеяй году быў XX звязд камуністычнай партыі Са-вецкага Саюза, што адбыўся на працягу амаль усяго лютага й распачаў новы перыяд у гісторыі Са-вецкага Саюза й съветавага камунізму. Афіцыйльнае пракламаванне злагаджэння палітычнага курсу ўнутры Са-вецкага Саюза, асуджэнне стаўлізму й паварат на ленінізму, згода на сабскіх шляхах да сацыялізму для са-тэлітных краінай і паглыбленым ко-гэз-тычнікамі ў дачыненіи да Захаду — вось галоўныя палітычныя лініі, якія былі запачаткованыя або замацаваныя XX-ым звяздам партыі.

Далейшыя выпадкі вымоўна паказалі, што ўсе гэтыя зъены ў палітычных курсах ідэяльна-дактырскага бальшавізму былі толькі тактычнымі ходамі, выкліканымі дэзвіюма прычынамі: усьве-дамленнем нутранае слабасць й рас-кладу са-вецкія сістэмы, што наступіла пасля съмеркі Сталіна, і імкненіем здзярзарнентава вольны съвет, каб, на глядзячы на гэту нутраную слабасць, прадаўжаць наступ на найбльш жыць-цёвым пазыцыі вольнага съвету. Далей-шыя выпадкі паказалі, што пры помо-чы палітычнае адлігі дасягнуць першас-мэты бальшавіком не ўдалося. Крызіс бальшавізму што раз болей паглыбліва-ся, а таксама і съветавы камунізм усту-піў у фазу што раз глыбейшага крізысу. Затое да другое мэты — наступу супраць вольнага съвету ідуць бальшавікі амаль бесперашкодна на працягу цэлага году. Такое несамавітас зъявішча сталася ма-гчымым толькі дзякуючы талу, што за-ходная палітыка аказалася няздоўнай сці на вышыні сваіх заданняў.

Калі на працягу некалькіх ранейшых год галоўным або адным з галоўных тэ-атраў палітычнага ігры была Паўдзён-на-Усходняя Азія, дык у 1956 годзе най-важнейшыя падзеі сканцэнтраваліся ў Эўропе і на Са-реднім Усходзе.

1956 год пачаў пад знакам козгы-стэнцыі з Са-вецкім Саюзам, якія была галоўным зъемствам 1955 году і добрай палітавіні 1954 году. Запачаткованая на Жээнўскай канферэнцыі міністэрства замежных спраў у пытанні перамір'я ў Індакіта, што адбылася ў красавіку-ліпені 1954 году, і паглыблена са-вецкай згодай заключыць мірную ўмову з Аў-стрый у трапеві 1955 году, палітыка сусідавання ўступіла ў сваю кульміна-ційны пункт падчас Жээнўскай Кан-ферэнцыі Вялікага Чачвёркі ў ліпені 1955 году, якую прызыдэнт Айзенгаўэр скіркаваў, як пачатак «новае эры». Пасля аказалася, што Жээнўская Канферэнцыя на «найвышэйшым шыблі» ўзантраўды была пачаткам «но-вае эры», адно толькі ў зусім адваротным сэнсе, чымся думай прызыдэнт Айзенгаўэр.

Палітыка сусідавання дала свае пла-ды ўжо ў тым-же 1955 годзе, бо зараз-жа пасля Канферэнцыі Вялікага Чачвёркі Саветы началі высыльваць свае збройны ў Эўропе і замацоўваць свае ўпływy на Са-реднім Усходзе. Гэта быў толькі пачатак. Затое ў 1956 годзе са-вецкія тэатры ў Эўропе і некаторых іншых арабскіх краінах на столкы ўзраслі й замацаваліся, што дыктатар Эўгін Нас-сер у жніўні пачаўся ў сілах правесці нацыяналізацію Суэзкага каналу. Ан-гельшчына й Францыя пачаліся на столькі жыцьцёві заграждэнім, што выявілі гатоўнасць інтарэнвіяваць пры помочы збройнае сілы. Хутка, аднак, і галоўна пад націскам Амэрыкі, абедзь-вэ ўзрэйскіх вялікадзяржаваў згадзіліся развязаць Суэзскую проблему дыпломатычным шляхам, і справа на некаторы час утапнула ў бясплодных канфро-ненціях і нарадах.

На працягу гэтага часу бальшавікі ня спалі і спраўу давялі да такога стану, што патрэбны быў толькі сігнал з Ма-савікі, каб Эўропа, а разам з ім і Суэз апінуўся ў іхных руках. Ангельшчына й Францыя, зразумеўши сур'ёзнасць сътуцій, выкарысталі ніпрыменія

клопаты Саветаў у сувязі з вугорскім паўстаннем, збройна напалі на Эўропу з мэтаю загаранавання бяспечнасці канала, непасрэдна загрожанага ізраэль-ска-эгіпскай вайной, а пасяродна — зу-сім прадаўпадобнай са-вецкай інтарэн-ціяй. Гэты крок быў вялізарнай па-малкай абедзівых дзяржаваў Захадніх Эўропы не таму, што іні юнажылі на-весці парадак у рабені канала пры помочы збройнае сілы, а таму, што выбра-лі для гэтага найбльш неадпаведны ман-тент, які толькі мог быць. Гэта быў най-бльш разгар вугорскага антыбальш-віцкага паўстання калі свабодлубны вугорскі народ дасягнуў поўную пера-могу, а Саветы, ашаломленыя ёй і на-будучы пэўнай, як зарэагу Захад, ўсё ёшчэ хісталіся: здышыць паўстанце-збройнай сілай, ці пагадзіцца із стратою гэтага сателіты. Перамога гэтага другой

праўдападобнай — была-б пачаткам кан-ца са-вецкага панавання ў іншых са-тэлітных краінах Са-реднім Усходнім Эў-ропы. Тым часам збройная інтарэн-ція Ангельшчыны й Францыі ў Эўропе раз-вазіла Саветам руки і дала ім маральны прэтэкст бязылтасна расправіцца з вуг-орскімі паўстанцамі.

Падзеі ў Эўропе, падобна як і вугор-скіх, абы будзе яшчэ мова ніжэй, паказалі, як ніколі перад гэтым, пера-вляпічны страх Захаду перад Саветамі і выплыўваючы з гэтага страху няздол-насць да стаючага дзяяния. Досыць было кромлёукім вадародам пагразіць вадароднай бомбай і высланыем ў Эўропу са-вецкіх і кітайскіх «ахвотнікаў», а за-хадні дзяржавы, пакінуўшы справу Ву-горшчыні свайму собкому лёсусу, зрабілі станоўчы ціск на Ангельшчыну і Францыю, што апошнія былі змушаныя спыніць на поўдарозе сваю інтарэн-цію.

Ад Суэзу да Бэтлеему — рукой падаць

(Заканчэнне з 1-ай бачыны)

абазначала, г. зн. да абяцанага ў кнігах Мэсіяша, ды дала інтуіцію пазаць Яго паклон прызнання аддаць Яму...

Не пакідае Бог бяспомачнымі ѹ сянь-ни тых, што на ягоных дарогах шырока-хочуць шукаць выбаўленыня. На неба-съхіле жыцьца ѹ сужыцьца людзікі, ці-то адзінчынка, ці грамадзка-нацыя-нальная ды міжнароднага ўса ўсіх яго-ных галінах прысьвечвае ясная правод-ная зорка вёры, культиваванае ѹ ап-лікаванае нахтнёй Божай Устаноўкай Касцёлам Святым. Веры — як дэпа-зиту Божай прадыў й жыцьцямудрасці, і веры — як пысцічнага акту прызнання ѹ прыніцца ды ажыццяўленыня тае прадаўды. Гэтак вера паможа й сяньніч-нім дзяржавным мужом расправіцца з бага-бітвам і людаедствам дызнайсці съ-Бэтлеему — ідзі адраджэнны людства, сямі і народаў, калі прасвеціца ѹ наг-хнуща тою верай.

Ады-ж і тое богабітства ѹ людаедства вывесіла сваю зорку на небас্থіле міжнароднага жыцьца, зорку матічна-прыабрудную агнёвай-крызысай чырвяльно-прапетарыяцкага змагання ѹ бліскучы-м і скрамі дамагацічных земна-райскіх абицаньні... Ейным «Бэтлеемам» — чы збаўленыне, якое Ён прыгатаваў пе-рэспатычна-захланнае Масква ніглізму; рад усім людзьмі — съвято на праесьвету

ейным збаўленынем — камуністычнае трыцца (Маркс-Энгельс-Ленін) матыр-лізму... І людзі — як людзі: бачы-пекла, якое ўсыпела паказаць уже най-агіднейшыя ѹ найстрахотнейшыя свае выезвы, а ўсё-ж ёсьць тэак, што ѿ яго пруцца. Гэтак чынам усе вызызны фармуючыя на съвешце два галоўныя та-бary, стаячыя пад праменянямі геных двух зорак: Хрыстовы Аптыкс-Хрыстовы. Са-редзіны ѿмія ўсіх зораків вы-біраюцца зоркі вёры й зоркі вадара-біраў: Бэтлеемская зорка вёры ѹ волі, ці бальшавіцкая «зывядза» прыгоннае нехрысці? Гэта нашае «быць або не быць».

І наши балгарскі народ вырашае сваё «быць» сваім мучанітвам на эміграцыі, на ссылках і ў акупанскім прыгоне до-ма, трываючы пры сваім традыцыйным хрысціянскім хоць катакумбовым съве-таглядзе, што прызнае яму элементар-ныя натуральныя чалавечыя праваў і вядзе да съветых, падымайочых яго, на-днатуральных ідэяляў.

Ніяма сумневу, што зорка нашай вёры ѹ надзеі завядзе да вызвольнага Хры-стовага Бэтлеему і «пабачацца нашу во-ро»

заганам і славу свайго народу...

Дык съяўткуйма з радаснай надзеяй Божае Нараджэнне!

У чым ляжыць распагадлажаючая сіла ѹ чар гэтага съвята, адзінага ѿ сваім родзе? Алізіт мудры пастаў сказаў, што з усіх дароў раю асталіся нам на зямлі дэзве-цинасці: зорка і навінкае вока дзіцяцікі. Вось пад гэтым падвойным ча-рам мы ѿ съвятуемы нашы хрысціян-скія Каляды. Таму ѹ здаецца нам, як-бы ѹ тых съвітых днёў нешта з утрачанага раю лучыла на нашу зямлю. Аб ча-ру-на зорцы трох Мудрацоў эвангель-чных мы ўжо пісалі вышэй. Тут звяртаем увагу на ту другую ча-рунасць: на Бэтлеемскую Дзіцяцікі. Яно ўпойна-лю-бас, моў усімех сонца. Ягоныя во-чаныкі таемна-глыбокія, бы неба. У ягоным дробным выгледзе на толькі ідзялів чалавека, але Нескантчыні Бог тайца, Бяз-межнік распагадлажацца ѿ Азія, але мі-лікі для людзей, дзіцячай асобай зі-ві-сці на зямлю ѹ прынесці шчасце. Адых гэтага маленькага Дзіцяцікі на-гэтае падвойнай азды-жнай ўз-вада-жыцьці! Але ў насілі ўз-вада-жыцьці ѿ пісцілі вышэй. Тут звяртаем увагу на ту другую ча-рунасць: на Бэтлеемскую Дзіцяцікі. Яно ўпойна-лю-бас, моў усімех сонца. Ягоныя во-чаныкі таемна-глыбокія, бы неба. У ягоным дробном выгледзе на толькі ідзялів чалавека, але Нескантчыні Бог тайца, Бяз-межнік распагадлажацца ѿ Азія, але мі-лікі для людзей, дзіцячай асобай зі-ві-сці на зямлю ѹ прынесці шчасце. Адых гэтага маленькага Дзіцяцікі на-гэтае падвойнай азды-жнай ўз-вада-жыцьці! Але ў насілі ўз-вада-жыцьці ѿ пісцілі вышэй. Тут звяртаем увагу на ту другую ча-рунасць: на Бэтлеемскую Дзіцяцікі. Яно ўпойна-лю-бас, моў усімех сонца. Ягоныя во-чаныкі таемна-глыбокія, бы неба. У ягоным дробном выгледзе на толькі ідзялів чалавека, але Нескантчыні Бог тайца, Бяз-межнік распагадлажацца ѿ Азія, але мі-лікі для людзей, дзіцячай асобай зі-ві-сці на зямлю ѹ прынесці шчасце. Адых гэтага маленькага Дзіцяцікі на-гэтае падвойнай азды-жнай ўз-вада-жыцьці! Але ў насілі ўз-вада-жыцьці ѿ пісцілі вышэй. Тут звяртаем увагу на ту другую ча-рунасць: на Бэтлеемскую Дзіцяцікі. Яно ўпойна-лю-бас, моў усімех сонца. Ягоныя во-чаныкі таемна-глыбокія, бы неба. У ягоным дробном выгледзе на толькі ідзялів чалавека, але Нескантчыні Бог тайца, Бяз-межнік распагадлажацца ѿ Азія, але мі-лікі для людзей, дзіцячай асобай зі-ві-сці на зямлю ѹ прынесці шчасце. Адых гэтага маленькага Дзіцяцікі на-гэтае падвойнай азды-жнай ўз-вада-жыцьці! Але ў насілі ўз-вада-жыцьці ѿ пісцілі вышэй. Тут звяртаем увагу на ту другую ча-рунасць: на Бэтлеемскую Дзіцяцікі. Яно ўпойна-лю-бас, моў усімех сонца. Ягоныя во-чаныкі таемна-глыбокія, бы неба. У ягоным дробном выгледзе на толькі ідзялів чалавека, але Нескантчыні Бог тайца, Бяз-межнік распагадлажацца ѿ Азія, але мі-лікі для людзей, дзіцячай асобай зі-ві-сці на зямлю ѹ прынесці шчасце. Адых гэтага маленькага Дзіцяцікі на-гэтае падвойнай азды-жнай ўз-вада-жыцьці! Але ў насілі ўз-вада-жыцьці ѿ пісцілі вышэй. Тут звяртаем увагу на ту другую ча-рунасць: на Бэтлеемскую Дзіцяцікі. Яно ўпойна-лю-бас, моў усімех сонца. Ягоныя во-чаныкі таемна-глыбокія, бы неба. У ягоным дробном выгледзе на толькі ідзялів чалавека, але Нескантчыні Бог тайца, Бяз-межнік распагадлажацца ѿ Азія, але мі-лікі для людзей, дзіцячай асобай зі-ві-сці на зямлю ѹ прынесці шчасце. Адых гэтага маленькага Дзіцяцікі на-гэтае падвойнай азды-жнай ўз-вада-жыцьці! Але ў насілі ўз-вада-жыцьці ѿ пісцілі вышэй. Тут звяртаем увагу на ту другую ча-рунасць: на Бэтлеемскую Дзіцяц

РЭГАБІЛІТАЦЫЯ

Ад часу, калі Хрущчоў сваёй прамоўкай на XX зыезідзе КПСС парабіў сякія-такія перагрупаванын на бальшавіцкім гэтым і гённым съвеце, — у Беларусі адбыліся цікавыя ў вызначальныя зрухі.

Пачалося ёсё ад так званея «рэгабілітацыя» (а фактычна, ад звязанення з канцлягераў пасяля адбылага тэрміну) не-каторых, уцалельных яшчэ, пісьменнікамі (т.л., прыкл., К. Рамановіч «Вее вечер поўначы» ў «Б-не» з 15. 7. 56). Аднак, на гэтым ня стала. Ад пеўнага часу ў беларускай савецкай прэсе з'явіліся сымптомы рэгабілітацыі ня толькі паасобных адзінак, але і некаторых прынцы-паў у падыходзе да беларускіх — пакуль што толькі культурных — вартасцяў.

Гэтак, зусім нядайна, у «Літаратуры і Мастацтва» (15. 9. 56 г.) быў звемшчаны вялікі артыкул загадылка сэктара этнографіі і народнай творчасці Інстытуту гісторыі Акадэміі навук БССР А. Залескаса: «Шанаваць культурныя скарбы народу», у якім быў выказаны шраг крэтычных заўвагаў, што на Беларусі занідбанае народнае мастацтва, этнаграфічныя музеі і г. д.

У «ЛіМ» з 10. XI. 56 г., у вадказ на гэты артыкул, чытаєм:

«Намеснік міністра культуры БССР М. Мінковіч паведамляе, што міністэрства дало ўказынне аб стварэнні ў Дзяржаўным гісторыком - краязнічным музэем, які знаходзіцца ў горадзе Гродна, аддзелу этнографіі.

«Прымамоюча меры для паліпшэння работы ў справе зборання матэрыялаў з гісторыі, этнографіі і мастацтва творчасці ўсім музэмам і новаагранізоўвальным Дзяржаўным музэем, будаўніцтва якога будзе пачата ў наступным годзе.

«Пасланавай Савету Міністраў БССР з 22 верасня г. г. у Менскім мастацкім вучылішчы адкрываецца група прыкладнага мастацтва ў ткацтве і вышыў-ці».

Дамаганын гэтага роду ня спыняюцца. У іх мы бачым, які страшны быў бяздзеянісць навуковых і выдавецких установаў Беларуское ССР. Бадай за 40 год існавання гэтае так зване «сув-рэннае дзяржавы», у галіне замацаванія і пашырэння беларускіх культурныіх нічога ня было зроблены. Навукоўцу змусілі маўчаць, а камуністычныя інквізытыры вынішчылі ўсе, што было ка-лісці здабыта.

Вось адно з яркіх пасьеветчаній аў-вініках гэтага злачыну, дадзенае Ул. Чыгуцьрыкам, дырэктарам Халотеніцкай сярэдняй школы работніцкай моладзі (т.л. «ЛіМ», 10. XI. 56, б. 3: «Думкі, пад-казаныя жыцьцем»):

«Дзесяць год таму выдаўца БССР аўбядала выпушчыц зборнік «Выдатныя людзі Беларусі». Пудоўная рэч! Чаму аўбяданыне павісла ў паветры? Зь ціка-васцю наш чытату сустроў-бы кніжку, (гэтае, значыцца, яшчэ німа — Я. З.), у якой было-б расказаны пра жыцьцё ў дзейнісць такіх людзей, як Эўфрасіньня Палацкая, Кірыл Тураўскі, Георгі (Францішак — Я. З.) Скарына, Васіль Цяпінскі, Сымон Будны, Кастусь Калі-

толькі № 8 за 1907 г. ды — 2 і 18 за 1915 г.). Як адзіні станові беларускі часапіс на працягу ўсяго гэтага часу, «Наша Ніва» сталася як яе гэтак і праванае «нашаніўская парою». У гэтай «нашаніўской пары» выразна выразына ёцца аднак два асноўныя этапы: А. Раньніе нашаніўства, або нашаніўскае перададраджэнства (1906—1908 г.г.) і Б. нашаніўскае адражэнства (1909—1915 г.г.).

A. Раньніе нашаніўства

(196—1908)

Як ужо каментавалася ў сваіх месцах, яшчэ ў «Нашай Долі» начаўся пераход ад развязвання літаратуры як зброй рэвалюцыйнага ногатыўна-съкіраванага змагання за пераварот нешчаслівае народнае «нашае долі» да канструявання гэтае літаратуры як сасыці пазытыўна-творчага культивавання, занідбанае нацыянальнае «нашае нівы»; у раныні нашаніўсьце гэты мамант стаеца ўжо першым і асноўным адыходным маментам. Вонкава гэта выяўленаца у самым tone выражэння, грунтоўна змененіем: «На будзем пісаць громка, будзем спакойна, цвёрда кідаць усім прауду ў вочы, пастаравеся быць цярплювім і панаваць над сабою: ніхай халодны розум моцна тримае ў сваіх руках гарачае сэрца», — заяўляла «Наша Ніва» ў найпершай сваёй перадавіцы, пілнуючыся гэтак заяўленага тону як мага ўзвесь час ды тым самым гэўна-ж, найперш і найбольш забіяспечваючи самое сталае, «бесканфіскайнае», казаў той (супраць «Нашае Долі»), існаваныне часапісу. Нутрана-ж гэтым найперш і найглыбей — наэфічнай змене самое канцепційне развязыць з рэвалюцыйнай на эвалюцыйную.

Адыходным маментам разгортанае раныні нашаніўствам эвалюційнай застаецца паранейшаму тая-ж спадчына канцавечча XIX в., яшчэ шырэй і глыбей перайманая ды актуалізаваная. Нат самы вобраз сымбал «нашае нівы», пад знакам якога ўдзецца ёсё развязыць, выразна пераняты ад Лучыны-Ніяслухоўскага («Роднай старонцы», куды ён луць, магчыма, яшчэ ад Марцінкевіча — «Верш Навума Прывгаровік» на прывітаныне А. Концкага, У. Сыракомлі й Ст. Манюшки). Ад Багушэвіча, у ягоным уніці, далей пераймаецца ў актуалізу-цца той-ж асноўны шлях мужыкоўства. Праўда, тая-ж най-

литаратуранай работы? — і пасяля адказвае на яго:

«Хацеў гэтага або не хацеў аўтар, але ў кнізе, на гледзячы на агаворкі і пра-вільныя агульныя палажэнні, выдатныя беларускія пісьменнікі паказалі як пераймалікі Горкага, не самасто-нія ні па тэматацы, ні па мастацкіх прыёмах. Восі да чаго прыводзіць ло-бовая спрошчаная трактоўка... Высту-паючы за адмаўленыне ад надуманых схэм, аўтар сам аказваецца ў палоне брэзца цытата з артыкулу або мастацкага твору Горкага, а потым паказаецца, як яна адблісае на творчас-ці беларускіх пісьменнікаў».

Падаўшы шэраг прыкладаў, што паказаючы на бяспечнасць ды бяз-глаздасць гэтага «мэтаду», аўтар вы-казае сваю асноўную думку:

«Чытаючы книгу В. Івашина, прыходзіш да вываду або сваечасовасці артыку-»

лу «За глыбокую распрацоўку гісторыі савецкай літаратуры» («Комуніст» № 12, 1956). У гэтым артыкуле ставіцца пытанье абы, што час адмовіца ад бяздоказных спроб звязаць усіх таленівітых пісьменнікаў з горкаўскай тра-дышыцай, бо гэта вядзе да спрашчэння самой выдатнай традыцыі і закране пачуцьці нацыянальной годнасці пісь-меннікаў».

У «ЛіМ» з 17. XI. 56 доктар філяля-гічных навук Міхась Ларчанка змясьціці сваё аўтакт «Некаторыя пытанні гісторыі беларускай літаратуры», які заслугаў асаблівую ўвагу. У гэтым артыкуле разглядаючы ўжо не асобы, але прынцыпавыя праблемы ў падходзе да ацэнкі беларускіх літара-туры ў беларускіх гісторыях.

Гаворачы аб «Нарысе гісторыі беларускай савецкай літаратуры», напісаным калектывам працаўнікоў Інстытуту літаратуры й мастацтва Акадэміі навук БССР, аўтар, міх іншага, адцемлівае:

«Добра, што на многіх старонках гэ-тага кнігі гаворыцца аб творчых сувязях беларускай літаратуры з літара-турами народу».

турамі народаў ССР і ў першую чаргу з расейскай савецкай літаратурай, часта падкроўсльвівца думка абы развязыці беларускім пісьменнікамі лепшых тра-дышыціяў Горкага й Маякоўскага. Але дзінна тое, што ёсё гэтыя пытанні разглядаючы наагул бяздоказна і павир-хуна».

У гэтых вечных арэнах і перацэнках найбольш, відаць, церпяць беларускія настаўнікі, бо вось і цяпер выйўляеца, што «па сутнасці, спреды і вышы-шыя школы рэспублікі застаюцца без падручнікаў з гісторыі беларускай літаратуры; падручнік для 8-10 клясаў (выданыне 1955) устарэў пастолькі, што павукова-пэлагічнае вартаство ў сучасны момант ён ня мае».

На маргінэсе псы́ду-навуковага твору М. Клімковіча «Аб жывітвовым упльве рускай літаратуры на беларускую літаратуру», М. Ларчанка съцвярджае:

«Істотным недахопам работ аб упльвеах, у тым ліку і кнігі М. Клімковіча, з'яўляеца тое, што ёсё спраўва зводзіц-»

(Заканчэнне на 5-ай бачыне)

Так выконваючы пляны 6-ай пяцігодкі

Яшчэ ў мінулым годзе пад прымусам кнёўся паказаць найбольшыя лікі, каб камуністычнае кіраўніцтва і савецкага партыі «за навыканьне падарыў калгасы прызначылі».

Здзярлася тое, што прадугледжвалі спрэктаваныя калгасынікі. Кукуруза — гэта запраўды карысная культура, аднак — гэта расліна пададзенна, любіцца цяплю ўрадлівую глебу. Дзеля гэтага яе ў Еўропе сеюю пераважае ў Румунії, Югаславіі й Італіі. На Беларусі яна ня ўрадзіла. У ахвяру лёгкадумных крэтычных эксперыментуў прапала ў калгасах Беларусі 318 тысяч гектараў.

Ува ўсім Савецкім Саюзе была разгорнута шырокая пропаганда абы тым, што кукуруза значна павялічыць зерневыя ресурсы ССР ды за кароткі тэрмін створыць нязыўчайна благатую кармавую базу для калгаснай саўгаснай жывёлы; у выніку гэтых спрэчынных умов шпарка падрыміцца прадуктыўнасць калгасна-саўгаснай жывёлай, а саўгасы, якімі больш, што міністэрства сельскай гаспадаркі БССР цвердзіла, што гэтыя культуры малавартасныя й зусім неурадлівые. Навет пасевы пшаніцы ў 1955 г. былі скарочаны на 100 тысяч гектараў пададзенна на 1954 год. Спадзічыся на кукурузы сілас, у шмат якіх калгасах былі закінутыя сенажаці, засталася на кошанай ня толькі 18 тысяч га.

Пасяля вясеньня сяўбы беларускія калгасы былі змабілізаваны на падрыхтаванне сіласных збудаваній, бо прадпрачаваўся ўсімі здравіцца ў калгасах. Сотні тысяч аўтараў калгасынікі капалі сіласныя ямы, будавалі вежы; мілённыя калгасныя робёлы быў затрачаны на набыцці дараўгах (у савецкіх умовах) будаўляніх матар'ялаў, як цэмант, цвікі, лес і інш. Усяго было падрыхтавана сіласных збудаваній на 3 міліёны 579 тысяч аўтараў кукурузы на 1954 год. Спадзічыся на кукурузы сілас, у шмат якіх калгасах былі закінутыя сенажаці, засталася на кошанай ня толькі атава, але й першыя ўкочаныя.

Аднак мінулы год не навучыў камуністычнае кіраўніцтва. Сёлета вясною кукуруза засяяна больш за трох сотні тысяч гектараў.

На зыядзені камуністычнай партыі былі сакратар ЦК Патолічай

кармавую базу, агульная колькасць зменшылася ўсяго ўзрасту, павялічыцца таксама адкорм жывёлы, асабліва сывіней. Паводы ўпрыгожвалі жывёлы ў падарыўніні з 1955 г. на 1,8 разоў, а надо малака — аж у два разы. Але адна спраўа пляны на паперы, а іншая — практычнае выкананье іх.

Да канца першага году шостай пяцігодкі засталіся лічаныя дні, а таму ўжо ёсьць магчымасць падвесыць пагядрніні развязыцца жывёламагадоўлі. Дзеля развязыцца пасльюхава жывёламагадоўлі патрэбна мець у дастатку добрая якансы корм, завадзкую жывёлу і старажыні. Аднак самым галоўным рухавіком услядкі спраўы з'яўляецца непасярэдная зацікаўленасць ёю. У

калгасных катэгіях засяяна больш за трох сотні тысяч гектараў. На зыядзені камуністычнай партыі былі сакратар ЦК Патолічай калгаснай саўгаснай жывёлы, якімі больш, што мінулым годзе кукуруза на 100% засяяна была на 18 гектараў. Навет пасевы пшаніцы ў 1955 г. былі скарочаны на 100 тысяч гектараў пададзенна на 1954 год. Спадзічыся на кукурузы сілас, у шмат якіх калгасах былі закінутыя сенажаці, засталася на кошанай ня толькі атава, але й першыя ўкочаныя.

Аднак мінулы год не навучыў камуністычнае кіраўніцтва. Сёлета вясною кукуруза засяяна больш за трохсоты тысяч гектараў. На зыядзені камуністычнай партыі былі сакратар ЦК Патолічай калгаснай саўгаснай жывёлы, якімі больш, што мінулым годзе кукуруза на 100% засяяна была на 18 гектараў. У выніку гэтага засяяна больш за трохсоты тысяч гектараў.

Як вядома, сёлета XX зыядзе КПСС за-

цвердзілі дырэктывы для шостага пяці-

гадовага цыяну развязыцца народнай гас-

падаркі ССР на 1956-1960 гады. Плян

хмызьняком («Советская Белоруссия», 14. 11. 1956).

<p

Рэгабілітацыя

(Заканчэнне з 4-ай бачыны)

ца на да ўзаемусвязу і ўзаемадзеяння брацкіх літаратур, а толькі да ўпілы-ву расейскай літаратуре на беларуску.

Прычым, упілы гэты частва разглядаецца павярхуна і схематычна — шляхам адцюкаўшчына радкоў, матываў, вобразуя творчасці расейскага клясыка для мханічнага паруцання і з радкамі, матываў, вобразамі ў творчасці беларускага пісьменніка... Калі ўжо гаварыць аб гэтым, дык трэба разглядаць пытанье не аднабакова, а паказаць працэс ўзаемусвязу, ўзаемаплыву, ўзаемадзеяння на ўсёй іх складанасці, падкрэсліваючи адначасна жыватворнае ўздзеянне беларускай літаратуре і на расейскую літаратуру. А такі факты захавала і захоўва гісторыя. Базымеце хоць-бы першага беларускага друкара пашыральніка асветы срод уходнія славянскіх народу ў першай палавіне XVI ст. Скарыну, які пачаў kniga друкаваныне на простай мове народу на 47 год раней за выдатнага расейскага першадрукара Івана Фёдарава. Гісторыя ведае, што выдадзены Скарына іншыя іншыя літаратурна-мастакія беларускія абеднаныя звязаліся савецкімі арганізацыямі: аб гэтым гаворыць іхныя плятформы, грамадзкая і літаратурная дзейнасць. Прауда, у іх пранікні часам і варожыя, нацыяналістычныя элементы, але яны былі нешматлікі і не маглі вызначыць палітычнага і мастакага аблічча літаратурных арганізацый.

Гэты апошні абзап хіба найлепші характеристыку цяперашняю стадию рэгабілітацыі беларускіх нацыяналістичных вартасціў наагул. Маўчашь далей ненільга. Траба гаварыць. Але і праўду скажаць небысьпечна, бо яна ідзе ў разрэз з русыфікацыйнай палітыкай «старойшага брата», з утрымоўваннем культуры «вышэйшасці», «перадавосці» ўсего расейскага. І таму з маментам частковага рэгабілітацыі некаторых нашых культурных дзеячоў, паэтам, пісьменнікамі русыфікацыя (духовы генацыд) вяспыніцца, ейны апарат станеца толькі больш складаным. Траба будзе ѹ далей падгандыць цытаты, інтарпрэтацыю, нацягваць падхварбоўцаў і хвалышаваць. Аднак, ужо становіца немагчымым далей хаваць аснаўную прафу: складанасць і багацце беларускіх гісторычных працэсаў, багацце беларускай культурына спадчыны; нельзя далей замаскуюваць факты, якія, як сказана было ў Ларчанкі, «гісторыя захавала і захоўвае».

«Што датычыць такіх пісьменнікаў, як Карусь Каганец, Ядвігін Ш., Цішка Гарты, А. Петрашкевіч, Алеся Гарун, С. Палуян, А. Паўловіч, Я. Журба, А. Гурло, К. Буйна, дых некаторыя з іх проста замоўчаліся, а некаторыя (К. Каганец, Ядвігін Ш., А. Гарун) былі выкинуты з гісторыя літаратуры як буржуазна-нацыяналістэрскія ці беларускія нацыяналістыя і рэакцыянеры. Такім чыкшондым пад пяром наших некаторых гісторыкаў аказаліся беларускія газеты «Наша Доля» (1906 г.) і «Наша Ніва» (1906-1915 гг.).

«Час паставіць пытаныне аб пераглядзе ацэнак некаторых фактаў і зьяўляючыся беларускай літаратуре пачатку XX ст., і ў першую чаргу ацэнак творчасці К. Каганца, Ядвігіна Ш., і А. Гаруна, а таксама «Нашай Долі» і «Нашай Ніве».

Далей аўтар прафуе знайсці «аб'ектыўную» ацэнку аднае з найбольшых падыходаў наша нацыяналістична адраджэнія, газеты «Наша Ніва». І тут вось найвыразней і высоўваецца ягона хісторыя, навярхнасці і страх. Гаворачы пра «Нашу Ніву», ён вышукоўвае — вyporava ѿ ёй буржуазна-рэакцыйнае і станоўчае, правае і левае, ліберальна-рэфармісцкое і рэвалюцыйнае, нацыяналістичнае і прагрэсіўнае. Словам, «і хоціцца, і колецца», «і нашым, і вашым».

Гэтае «і нашым, і вашым» найлепші гэтае на толькі ўпілы Горкага й Мая-

коўскага; што XVI і XVII стагодзьдзя — гэта на мужыкі з каўтунамі ў валасох і веянае перайманне ўпінае культурнае вышэйшасці Маскоўшчыны, але і свой собскі росквіт, самабытнасць, багацце і прасвята дзяярліва ўсходняе суседкі...

Інтэрпрэтацыя дзейнасці Францішка Скарыны, Дарэўскага-Вярыгі, грамады літаратараў пачатку XX стагодзьдзя і літаратурнае арганізацыі «Узвышша» — гэта рэч важная, але і другарадная. Першадрадна — гэта факты, безвідчыкі. Прапаганда коштам іх і выкryўляніе запраўднасці — прыйдзе час — адпадзе, як адпадае цяпер генная зынічальная маўклівасць, якое Крамлю ўсё-ж не ўдалося ўтрымаць над нашай

Л. Запруднік

Падтрымоўваем працанову таварыша Кісялёва

(з радыёвой хвалі «Вызваленія»)

«Кіраўнік дэлегацыі БССР у Арганізаціі Аб'яднаных Нацый выказаўся за «расшырэнне эканамічных і культурных сузыяў паміж народамі» — гэтае — гэта рэч важная, але і другарадная. Першадрадна — гэта факты, безвідчыкі. Прапаганда коштам іх і выкryўляніе запраўднасці — прыйдзе час — адпадзе, як адпадае цяпер генная зынічальная маўклівасць, якое Крамлю ўсё-ж не ўдалося ўтрымаць над нашай

магагічна запрапанаваў Кісялёў для БССР. У Польшчы адбываецца ўжо ў запраўднасці. Польскі пісьменнікі, вычвачаныя сабой падтрымку грамадзкай думкі, дамагаючыя лучшасці з сваімі супродзімі на Захадзе. І лучнасць гэтая зусім пасыпаха наладжваецца. Зусім наядуна, прыкладам, у Польшчы было спыненае глушынне радыёвых перадач у польскай мове з заходняга съвету. Польскі ўрад пастанавіў адказаваць аргументам на стаўленне пытанай і заўжды на іх падтрымкай. Задзінікі, якія польскай эміграцыяй. То, што дэ-

Так выконвающа пляны...

(Заканчэнне з 4-ай бачыны)

У Юрацішкайскім раёне сёлета вясною ў калгасах ад бяскорміцы здохла 267 галоў буйнай рагатай жывёлы. У Берасцейскай вобласці з прычыны адсутнічай кармоў ужо цяпер кормяць жывёлу так, «каб не прапала жвачка». У калгасе імя Варашылаза, Кобрынскага раёну «карарам даюць пераважна гнілую салому. Былы выпадкі, калі жывёлу суткамі зусім не кармілі. З прычыны дрэных кармоў і ўтрыманьня, тут ужо звесені здохла 5 цялят і 11 парасятаў. Каравы па два-три дні на дыяціцу» («Советская Беларуссия», 1. 12. 1956).

Як і ў мінулым годзе, кукуруза на прынесла тых карысціў, аб якіх гэтак назойліва цвердзіла камуністычная пропаганда. У калгасе «Пераможак» Слонімскага раёну пад кукурузу было прызначана 58 га. Планамі было прадугледжана нарыхтаваць 1.282 тонаў кукурузнага сілася. Аднак кукуруза не ўрадзіла ў гісласу ў гэтым калгасе было заложана толькі 100 тонаў, — паведамляе «Советская Беларуссия» з 15 лістапада гг.

«Калгасу імя Суворава Берасцейскай вобл. вясною было дадзена заданне пасяяць сто гектараў кукурузы. Пасяяли быў збольшаны да ста сорак гектараў, а калі калгас канчыў сілубу, якія дадалі сорак гектараў. Калгас пярэчыў, што няма дзе сяяць, што няма гною, а бзі гною кукурузу няварта ў сяяць. «Сей, — сказаў калгасу, — на выйдзе каша, будзе паша», — адзначыла газета «Літаратура і мастацтва» з 25 жніўня 1956 г.

Заместа збольшаныя колькасці калгасной жывёлы, адзначаецца ў гэтым годзе звымішансіс колькасці буйнай рагатай жывёлы ў сівіні на калгасных формах. У Быхаўскім раёне на Магілеўшчыне ў парапінаны з мінулым годам сівіні зменышылася на 70%, а сівінаматак на 16,5%. У Юрацішкайскім раёне Маладзечанскай вобл. прырос жывёлы з кожным годам звымішнасцю. Калі ў 1953 г. ад кожнай сотні кароў было 78 цялят, дык у 1954 — 76, у 1955 — 63, а сёлета толькі 60 цялят.

У мінулыя часы Случчыны адзначала ся багаццем розных сельскагаспадарчых прадуктаў. Гаспадары Случчыны

прывозілі на кірмашы выдатнай якасці масла, сырь, сала, каўбасы, шынкі. А цяпер? Вось калгас імя Молатава. «У гэтым годзе гадавы надой малака на карову звыштакса на 122 кілаграмы на галоўбу», бо жывёла пасля зімы выйшла змардаванай на прычыны адсутнічай кармоў. Мала сьцейшай стала жывёла вясною ў летам. Всялікі страты калгаса мае ад таго, што шмат кароў застаецца ялавымі. У калгасе на ста кароў было атрымана толькі 53 цялят. Карэспандэнт газеты «Советская Белоруссия» з дакарам адзначае, што «асноўнай прычынай гэтага звяяліяца па сістэме настаячай стаднікай-вывірнікай». Можа ёт гэтак, але з якой прычыны ў гэтым калгасе засцялася на скосана 100 гектараў сенажація? З прыкрасыцай газета адзначае, што калгас за год здаў толькі 4,9 цэнтнary сівіні, а прадаў на рынок і калгаснікам больш за дзів-треція прыплоду парасятаў.

На Менскай акурговай партыйнай канферэнцыі выявілася, што агульная колькасць жывёлы ў калгасах акруті за год зменышылася на некалькі тысяч. У калгасе «Пераможак» Слонімскага раёну пад кукурузу было прызначана 58 га. Планамі было прадугледжана нарыхтаваць 1.282 тонаў кукурузнага сілася. Аднакі тысяча гектараў бульбы ў гароднінах засталася пад сінегам («Сов. Белор.», 16. 11. 1956).

Нядайна, 21 лістапада гг., у савецкіх газетах была апублікавана пастанова ЦК камуністычнай партыі Беларусі ў савецкага ўраду БССР «Аб вытворческай кормамі і мясі аб адкорме сівіні ў калгасах звяяліяца не забясьпечваеца кормамі. Адначасова ў ўпрагу калгасаў некалькі тысяча гектараў бульбы ў гароднінах засталася пад сінегам («Сов. Белор.», 20. 11. 1956).

Нам здаецца, што хопіц і гэтых фактав, каб уяўіць сабе запраўднае становішча жывёлагадоўлі ў калгасах на Беларусі. Прыведзены факты бісцярчна съвестца, што камуністычнае кіраўніцтва на мае сілы перамагчы крызісу, які не пакідае калгасаў з часоў іх заргані-

завання. Калгасныя масы даўно ўжо стацілі веру ў камуністычную прапаганду. Чарговая кукурузная афера, як і спрабы падніць жывёлагадоўлю, ужо адыходзяць у гісторыю чарговых блефу.

Узмацненне калгаснага прыгону праводзілася аблежаваньнем прыслібліных дзяляніак, звольшаньнем аваізкавых нормаў выпрацоўкі працадзён у калгасах і г. д. Аднак рэпрысіі не дапамаглі злачынікамі пастанова канстатаваць, што калгасы Горадзенскай вобл. здадлі ў працадзён з 2.300 галоў сівіні, а на рынак — 11.800 галоў; у Менскі вобласці здлі здзяржаве 3.800 галоў, а на рынок прададлі ўзбілі 30.000 галоў.

Нам здаецца, што хопіц і гэтых фактав, каб уяўіць сабе запраўднае становішча жывёлагадоўлі ў калгасах на Беларусі. Прыведзены факты бісцярчна съвестца, што камуністычнае кіраўніцтва на мае сілы перамагчы крызісу.

— Усё ўмею, яснавільможны пане, — спакойна адказаў Сымон.

— Ён вельмі лоўкі падрабляе галасы, яснавільможны пане,

— замарытаў палахліві аканом.

— А ну, падрабі мой голас! — казаў пан з усъмешкай.

— Пакажы, як ты ўмееш быць панам!

Сымон скоса зірнью на свайго заядліга ворага гайдука Макара:

— Усыпаць таму галгану двасццаць бізуну, але гарачых, каб аж іскры ляцілі!

— Го-го-го! — зарагаў пан. — Го-го-го! — і браўся за бокі.

Рогат іэрэвовы, гістэрычны трох яго, да сълёз муччы.

— Го-го-го! — сыпаў ён шчырым съмехам ува ўсе бакі.

— Го-го-го! — паўтаралі за ім услужлівы аканом і гайдукі.

Толькі Макару было не да съмеху. Ён маўчай, як вады ў рот набраўшы.

— Пане аканоме, — урачыста сказаў пан Вашамірскі, — зараз-жа нахяди Сымон памыцца, выдаць яму вонратку і адправіць у студыю! А тому галгану (пан паказаў рукой на Макара) усыпаць двасццаць бізуну.

— Слухаюся, яснавільможны пане, — сказаў аканом і нізка пакланіўся.

V

Надышла восень.

Поле зрабілася шэрае, нуднае. Паветра глушылі вароны. Панскі парк азалаціўся. Каменныя лінны на терасе сфинксамі глядзялі ў неба. Хмары розных колераў, розных выглядаў шчарка насліліся, нібы хтосьці сцёбай іх пугай. Некаторыя хмары былі падобны да сівых асілакаў, калматых, доўгабародых, якія іш

